
האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

הורות: התפתחות ושינוי - 37911

תאריך עדכון אחרון 07-10-2021

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: מוסמך

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: חינוך

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): ד"ר סימה עמרם-וקנין

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: sima.amram@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: בתיאום מראש

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

הקורס יעסוק בתיאוריות ובמחקר המתמקדים בחוויית ההורות ובהתפתחות בהורות, תוך הסתכלות על גורמים המשפיעים על ההורות ועל הדינמיקה של יחסי ההורה-ילד. בין גורמים אלה תודגש מערכת היחסים בין מוסדות החינוך והמשפחה. תידונה השלכות להתערבויות מניעה שונות עם הורים ברמה מוסדית ואינדוידואלית.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס להקנות לתלמידים הבנה של ההורות בחברה המודרנית ובחברה הישראלית, הכרה בגורמים סביבתיים, תרבותיים ואישיותיים המשפיעים על ההורות, והבנה של מגוון המנגנונים המשפיעים על הקשר בין ההורה לילד ודרך השפעתם על התפתחות הילד, עיצובו ובריאותו הנפשית. כמו כן, יוקנו לתלמידים עקרונות עבודה עם הורים ומודלים שונים של התערבות במסגרת חינוכית ופרטנית.

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

למפות גורמים סביבתיים, תרבותיים ואישיותיים המשפיעים על ההורות במשפחה נתונה.

לזהות את הדינמיקה העומדת בבסיס התפתחות הקשיים במשפחה נתונה, את גורמי הסיכון ואת המנגנונים המשמרים בהתפתחות הקשיים אצל הילד.

להעריך את המשאבים, תחומי הקושי ורמות המודעות ההורית.

ליישם עקרונות בסיסיים בהתערבות מול הורים במערכת החינוך.

דרישות נוכחות (%) :

90

שיטת ההוראה בקורס: הקורס מבוסס על הרצאה שבועית, הכוללת דיונים, ניתוח תיאורי מקרה ודוגמאות ממפגש של הסטודנטים עם הורים במערכת החינוך.

במהלך הקורס יש להגיש שתי עבודות: ניתוח ראיון שנערך עם הורה, ותיאור מקרה אודות התערבות עם הורה במערכת החינוך.

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

1. השפעות על הורות: גורמים הקשורים לילד, לסביבה ולתרבות

2. מה מתרחש בין ההורה לילד? התקשרות ואינטר סובייקטיביות. הבנת המנגנונים הבסיסיים של הקשר בין ההורה לילד ודרך השפעתם על התפתחות הילד, עיצובו ובריאותו הנפשית

3. כיצד משפיע ההורה על ההורות? העברה בין דורית והשפעתה, מודעות הורית ואיפיונים של חשיבה הורית

4. גבולות וסמכות הורית

5. גישה מערכתית להבנת ההורות
עקרונות לעבודה עם הורים ומודלים של התערבות

6. הורים כדמויות משמעותיות בגיל ההתבגרות

7. התמודדות הורים עם מצבי לחץ וטראומה

חומר חובה לקריאה:

השפעות על הורות: גורמים הקשורים לילד, לסביבה ולתרבות

Kotchick, B.A., & Forehand, R. (2002). Putting parenting in perspective: A discussion of the contextual factors that shape parenting practices. *Journal of Child and Family Studies*, 11, 255-269

Lieberman, A.F. (1993). *The emotional life of the toddler* (Ch. 4). New York: The Free Press.

מה מתרחש בין ההורה לילד? התקשרות ואינטר סובייקטיביות. הבנת המנגנונים הבסיסיים של הקשר בין ההורה לילד ודרך השפעתם על התפתחות הילד, עיצובו ובריאותו הנפשית

בנג'מין, ג'. (2005). כבלי האהבה (פרק 1, עמ' 19-61). אור יהודה: דביר.

Fonagy, P. (1999). Transgenerational consistencies of attachment: A new theory. Paper presented at the American psychoanalytic Association, Washington DC. Available online at *Psyche Matters*.

Fosha, D. (2000). *The transforming power of affect* (Ch. 2, pp. 33-87). New York: Basic Books.

כיצד משפיע ההורה על ההורות? העברה בין דורית והשפעתה, מודעות הורית ואיפיונים של חשיבה הורית

מנזנו, ג., פלציו-אספסה, פ., זילקה, נ. (2005). תסריטים נרקסיסטיים של ההורות: הקליניקה של ההתייעצות הטיפולית (עמ' 17-24, 39-47, 60-66). תל אביב: תולעת ספרים.

פלוטניק, ר. (2007). הקול ההורי: הורות כתהליך נפשי התפתחותי. בתוך: כהן, א. (עורכת). החוויה ההורית: יחסים התמודדויות והתפתחות (עמ' 331-362). קרית ביאליק: "אח".

Fraiberg, S., Adelson, E., & Shapiro, V. (1975). *Ghosts in the nursery: A psychoanalytic approach to the problems of impaired infant-mother relationship*. In S. Fraiberg (Ed.), *Clinical studies in infant mental health* (pp. 164-196). New York: Basic Books.

Lieberman, A.F., Padron, E., Van-Horn, P. & Harris, W.W. (2005). *Angels in the nursery: The intergenerational transmission of benevolent parental influences*. *Infant Mental Health Journal*, 26, 504-520.

גבולות וסמכות הורית

ברגמן ז. וכהן א. (1994). המשפחה: מסע אל עמק השווה (פרק 3, עמ' 64-102). תל אביב: עם עובד.

עומר, ח. (2000). שיקום הסמכות ההורית (פרקים 1-3). תל אביב: מודן.

פוקס-שבתאי, א. ובלנק, ש. (2004). הורים טובים מדי: לדעת לחבק, לדעת לדרוש (פרקים 2, 5, 8, 19, 20). אור יהודה: זמורה ביתן, דביר.

גישה מערכתית להבנת ההורות

ברגמן ז. וכהן א. (1994). המשפחה: מסע אל עמק השווה (פרקים 5-7). תל אביב: עם עובד.

מינושין, ס. (1982). משפחות ותרפיה משפחתית (פרק 3, עמ' 52-71). תל אביב: רשפים.

McGoldrick, M., & Gerson, R. (1988). *Genograms and the family life cycle*. In: B. Carter & M. McGoldrick (Eds.), *The changing family life cycle: A framework for family therapy* (pp. 164-189, 2nd edition). New York: Gardner Press.

עקרונות לעבודה עם הורים ומודלים של התערבות

כהן, א. (1996). גישות לתפקיד ההורים ומעורבותם בתהליך הטיפול בבעיות ילדם. בתוך: זילברמן, ס. ולסט, א. (עורכים), *סוגיות בפסיכולוגיה של ביה"ס* (עמ' 162-197). ירושלים: מאגנס.

מאירס, י. (2007). ייעוץ להורים כפתרון בעיות. בתוך: כהן, א. (עורכת), *החווייה ההורית: יחסים התמודדויות והתפתחות* (עמ' 389-415). קרית ביאליק: "אח".

עופר-זיו, נ. וכהן א. (2007). הורים במפגש עם 'המוח המיוחד' של ילדם. בתוך: כהן, א. (עורכת), *החווייה ההורית: יחסים התמודדויות והתפתחות* (עמ' 215-251). קרית ביאליק: "אח".

Connors, L.J., & Epstein, J.L. (1995). *Parents and School Partnerships*. In: M.H. Borenstein (Ed.), *Handbook of Parenting* (vol. 4, pp. 437-458). Mahwah, N.J: Lawrence Erlbaum.

Jacobs, L., & Wachs, C. (2002). *Parent Therapy: A Relational Alternative to Working With Children* (pp. 3-26). Northvale, N.J: Aronson Books.

הורים כדמויות משמעותיות בגיל ההתבגרות
טטר, מ. ברק, מ. ויאסין ר. (2007). דמויות משמעותיות בגיל ההתבגרות- מקומם של ההורים.
בתוך: כהן, א. (עורכת), החוויה ההורית: יחסים התמודדויות והתפתחות (עמ' 119-139).
קרית ביאליק: "אח".

מייזלס, ע. (2001). יחסי הורים ומתבגרים בישראל עם המעבר אל גיל ההתבגרות. מגמות, 41,
194-180.

Cohen, E., & Lwow, E. (2004). The parent-child mutual recognition model: Promoting
responsibility and cooperativeness in disturbed adolescents who resist treatment.
Journal of Psychotherapy Integration, 14, 1-16.

התמודדות הורים עם מצבי לחץ וטראומה
Tatar, M., Amram, S., & Kelman, T. (2011). Help-Seeking Behaviors of Adolescents
in Relation to Terrorist Attacks: The Perceptions of Israeli Parents. *British
Journal of Guidance and Counseling*, 39, 131-147.

Cohen, E. (2008). Parenting in the throes of traumatic events: Relational risks and
protection processes. In: J. Ford., R. Pat-Horenczyk, & D. Brom (Eds.) *Treating
traumatized children: Risk, resilience and recovery* (pp.72-84). Florence, KY:
Routledge.

חומר לקריאה נוספת: אין

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :
מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 0 %
הרצאה 0 %
השתתפות 20 %
הגשת עבודה 80 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות:
השיעורים יתקיימו באופן פרונטלי בקמפוס. במידה ובה עקב הנחיות הנוגעות לוירוס הקורונה לא ניתן
יהיה לקיים לימודים בקמפוס, השיעורים יתקיימו באופן מקוון.